

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Via mejl till:
ju.remissvar@regeringskansliet.se,
Ju.L5@regeringskansliet.se

2020-05-13

Remissvar

Er ref: Ju2020/00180/L5

Vår ref: 397/7

Ett nytt brott om olovlig befattning med betalningsinstrument Genomförande av non-cash-direktivet (Ds 2020:1)

Den 30 maj 2019 trädde Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/713 av den 17 april 2019 om bekämpande av bedrägeri och förfalskning som rör andra betalningsmedel än kontanter och om ersättande av rådets rambeslut 2001/413/RIF (non-cash-direktivet) i kraft.

Finansbolagens förening har beretts möjlighet att yttra sig över rubricerad promemoria, som föreslår ändringar i brottsbalken till uppfyllande av direktivets kriminaliseringskrav. Bland annat föreslås ett nytt brott - olovlig befattning med betalningsinstrument – med placering i 9 kap. brottsbalken. Brottet omfattar dels olovligt införskaffande och förvanskning av betalningsinstrument liksom framställning av falska betalningsinstrument, dels bedräglig användning av olovligen införskaffade, förvanskade eller falska betalningsinstrument samt dels olika slags befattning med olovligen införskaffade, förvanskade eller falska betalningsinstrument.

Därtill föreslås att förstadier till brottet häleri av normalgraden ska kriminaliseras.

Finansbolagens förening har i huvudsak ingen erinran mot en utvidgad kriminalisering enligt förslagen i promemorian. Däremot anser föreningen att vissa förtydliganden är nödvändiga för att fånga upp de bedrägerier som utförs genom missbruk av e-legitimationer och bankdosor.

Definitionen på betalningsinstrument i departementspromemorian kan uppfattas som motsägelsefull och brister i tydlighet. Bland annat nämns *Google Pay* och *Swish* som sådana icke-fysiska betalningsinstrument (avsnitt 6.4.1), vilket kan tolkas som att enbart mobilapplikationen *i sig* utgör ett icke-fysiskt betalningsinstrument.

På andra ställen i departementspromemorian redovisas emellertid att identifiering med mobilt BankID kan krävas för exempelvis överföring av pengar med en mobilapplikation och att tillgång till enbart mobilapplikationen *i sig* inte möjliggör överföring av pengar – samtidigt som direktivets motsvarande definition redovisas. Denna innebär att ett betalningsinstrument kan bestå av en kombination av skyddade utrustningar,

föremål eller handlingar, som ensamma eller i förening med ett förfarande eller en uppsättning förfaranden ger innehavaren eller användaren möjlighet att överföra penningvärde. Enligt direktivets (EU 2019/713) skäl 8 är ett olovligt införskaffande av en applikation för mobila betalningar utan det nödvändiga godkännandet (t.ex. ett lösenord) *inte* att betrakta som olovligt införskaffande av ett icke-kontant betalningsinstrument, eftersom det inte ger en faktisk möjlighet att överföra pengar eller penningvärde.

Föreningen ansluter sig till direktivets definition, dvs. kombinationen av utrustningar, föremål eller handlingar kan utgöra betalningsinstrument. Direktivets definition bör även återspeglas i svensk rätt.

Fler förfaranden bör omfattas av begreppet betalningsinstrument

Utifrån hur kriminaliteten idag ser ut på området anser föreningen att ytterligare förfaranden bör omfattas av begreppet betalningsinstrument.

Ett vanligt tillvägagångssätt är att en gärningsperson i bedrägligt syfte tar kontakt med en annan, oftast äldre person, för att förmå denne att legitimera sig genom e-legitimation för att få tillgång till exempelvis ett betalningsinstituts internetsida. På detta vis får gärningspersonen tillgång till den andra personens konto och kan därifrån föra över pengar till en målvakt (för att därefter tillägna sig dessa). Legitimeringen sker genom att personen anger sin kod, en *aktiveringskod*, som sedan e-legitimationsutfärdaren (ex. BankID) kontrollerar. När denna kontroll har gjorts (och godkänts) skickas alltså istället gärningspersonen in i den sfär som ska vara skyddad och endast avsedd för den identifierade personen.

I det ovan beskrivna förfarandet förmår alltså gärningspersonen en annan att ange sin *aktiveringskod*, som sedan används mot utfärdaren av e-legitimationen som sedan utfärdar ett *identitetsintyg*. Identitetsintyget *i sig* kan missbrukas.

Förfarandet ovan är inte i dess helhet skyddat. E-legitimationen och identitetsintyget är skyddat, men inte den aktiveringskod som användaren anger. Denna är knuten till personen, ex. genom en kod eller ett fingeravtryck. Det senare är en del i ett förfarande som inte synes omfattas av begreppet betalningsinstrument i departementspromemorians definition. Utredningen bör därför överväga att låta e-legitimationer och identitetsintyg omfattas av begreppet betalningsinstrument 9 kap. 3 c § andra stycket brottsbalken, ensamt eller i förening med exempelvis Swish-app eller liknande programvara.

Liknande tillvägagångssätt kan användas genom bankdosor (där användaren istället anger sin personliga kod). Även detta förfarande bör omfattas av nämnda bestämmelse.

Stockholm som ovan,

FINANSBOLAGENS FÖRENING

Lars Zacharoff

Saud Rana